

582 581/205/128 d

ACC. N:R M. 10207:1-103.

Landskap: Småland

Upptecknat av: H. A. Larsson

Härad: Sunnerbo

Adress: Torlarp, Lagan

Socken: Berga

Berättat av:

Uppteckningsår: 1947

Född år 1881 i Torlarp

Helmtak.

s. 1-103.

Lu F. 57.

Material s. 8

Lu F. 57
s. 1-103
s. 58

ACC. N:R M.10207: /.

Halmtåsk.

(För j. L.V.F. nr 57.)

Halmtåskens underlag.

Hedan växer de Tahpa.
Tema ägde rum vilades Halmtåskens underlag, de p. H. Bjurås.
samma. Dessa Bjuråsar bestodo
av lagom grova Träd, som här
fick hugget i skogen och avslutade
lata barken. De Bjurås har längd
och grovlek som en flaggstång.
Vår framtidige kommundirektör
den J. B. Petersen i Domarö i
Björån av sekte uppförde sin
fästning. J. B. han var del Bjuråsar
till övers. De var symmetriska
genom lämpliga till flaggstängar.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. NR M. 10207:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och därför kom Riksen på den
iden, att erbjuda sina byggar-
nar var sin flaggstång. Till
skänks med vilken och mottä-
garen på iordningställas och re-
sa den samt anskaffade den
svenska flaggan och Riksen
i allmänna flaggdagar och vid
andra högtidliga tillfällen rö-
rande färdtjänster eller eljest. Bran-
narna använde erbjuda under
med Rikssamhet och tack va-
re detta uppdrag har nu kom-
mit by flera flaggnyttiga gå-
dar och vad denna är faller
här i dessa bygder.

Byråerna fördes på span-
tarna, på lagor avstånd från

varandra. Detta avstånd kunde
variera något, men jag skall
såsom exempel nämna om hur
det var med vår gamla lator-
gård, som var uppförd 1854 eller
1858. Takstolen bestod av 10 st.
spant, varje spant bestod av
tvänne uppfäll sammanfästade
bjälkar, vilka voro 9 alnar långa
och 6x7" tjock i fyrkant. På dessa
spant voro, ryggisken inräknat, 21
stavar av björnska, fästade
med tränaglar. Avståndet mellan
varje stord var sålunda inte
fullt 12 aln. Björnskorna lades all-
tså i husets riktning. Takstol-
skotten var på höftmät med
gränne, men i senare uppförda

ACC. N:R M. 10207:4

4
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ladugårdar var så inte fallet.
Stängarna fastades för med trä-
naglar, men i yngre tid med
spik. De här järnkornmanne kalmar
tåkar var lika utom i fråga om
gesims eller utan denna anord-
ning. Några kalmar tår på bo-
ringsstäm med eldstäder, men
det är inte järnkornmanne här på
länge varit så. Det är sålunda
här till ladugårdar och andra
ekonomibyggnader, som man
här har använt sig av kalmar-
tår. På senare tid har man
allt mer och mer börjat an-
vända sig av lynglade stäm,
tegel eller stenigt till tår på
uthusbyggnaderna och det följande

är, att skriften och teglet i en
pantad kommer att bestå utsträn-
ga kalmar såsom Färdsknings-
medel.

Man brukade lägga bjusä-
sarna (slanorna) direkt på sparrar-
na, så att lådan gick i husets
längdriktning. Roständets mellan-
vägje sparpar eller spärre kunde
de vara olika, beroende på vissa
omständigheter, t. ex. vad till de olika
kvaliteterna såväl i själva bygg-
naden som i utrymmena under.
Färdskningen användes. I den
gamla katugården där på gården
var det 10 spärren eller sparrar.
Men ~~för~~ de vita gavelväggarna
där Röstindret fanns det tre

ACC. N:R M. 10207:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6
grännen och dessa hade ju sin
särskilda betydelse genom att dess
frästbjälkar över skindret bildade
gränser för det för olika tider av
putta skiv, som förvarades ju des-
amma. Sedan var det spårne över
ställ för bröstet och bröstet, över
lozen och lozskindret, över såtes.
Sedan och över vagnskjulskindret.
Uti spårna var 9 olika fäng och
från gränsen till Takisen var
det 21 längder av bjucasen ju lika
avstånd från varandra. I Cäsa kan
man beräkna det ungefärliga
avståndet mellan varje rad
av bjucasen. En vid till bj-
ucasen användes vanligen furu,
men även gran var tillgänglig.

ACC. N:R **M.10207:7.**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Räpja. I vissa fall har jag
även sett att hopviske järnkorn.
mit till bjursas i mindre cho.
som byggnader, t.e. i ängslador.

Här järnkorn det inte att man
på sparrarna (sacarna) hade ännu
på såts! Det pågick i präge.
När berättas

Takpränges i ladugården
här utgjordes av en omkring 3 cm
bred "korn" med bräder under de
utskjutande ändarna av bjursas.
na och vindskivor ytterst samt
takskivor överst. Dessa takskivor
nedtog någon gång omkring
skuldschäfte eller det var efter jul-
stormen 1902 och berättas med den
lilla s. h. träskivan.

7) S. v. a. ritken och vindskivan.

Materialer och dess behandling.

För teckningsändamål
var det en och stund råghalm
som kom i fråga. Rön. eller hus
reklar var inte lämpliga. Råghalm
och vete odlades här för inte
måga nämnvärd omfattning.
För teckning av råghalm utso-
rte man gärna den halm
som man ansåg vara lång.
För teckningsändamål. Råghalm
teckning var en obligatorisk
även för råghalm i den gamla
tiden och än i dag slås råghalm
man gärna råghalm. Råghalm
man ännu använda till
teckning. Råghalm, har
en lång varit välkänd här

ACC. N:R M. 10207:9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i dessa trakter och när man
går på platsernas runor
på någon höjd, så vet man
bestämt att man där tröskt
med slaga. För att halmen
skall användas till tillfick-
ning. Efter tröskningen skulle
halmen göras upp. Detta till-
gick sålunda, att man genom
att hålla en viss del av hal-
men med högra handen i åsen
och så rullade man med han-
den så att gräshalmen och be-
fruktiga olika slags gräsväxer
föll bort. Sedan lades halmen
i hävar, som ombands med
tvenne band, varefter den var
färdig att lagas i bunt för att

ACC. N:R M. 10207:10.

10
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ändamål. Man undvek inte
att Biskop den tid, var man
skulle säga halvtak, men i
stället var man mycket no-
ga med att utropa rågen, så
att inte några kom där till.
Äventyr blev det i Takhalmen.
Dessa råghorn uppsiktas i så
fall gärna av hästarna, som
de behagade att gå förbi.
Så att genom det så blev
det blev fäst. Någon särskild
fiskningsmetod i övrigt använde
de man sig inte av här, när
man skulle fylla Takhalmen.
Det förekom heller inte, på långt
gång, känner, att man högg
in den eller använde på

ACC. N:R M. 10207: 1/1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

halv, som besödes till Långholm
för takfästning. Som följande nämnts
friskades sådan i regel med slaga.
Slagfriskverk för friskning av
rån, så att halven blir an-
vändbar till takfästning. Ha-
blivit en mycket god de senare
åren, men jag har tyvärr än-
nu inte varit i tillfälle att ta-
ga ett sådant friskverk i be-
aktande, ej heller har jag sett
någon den friskade råghal-
ven blir, när den har genom-
gått ett sådant verk. Med den
gamla betecknada slaggen
friska man än i dag, för de
nya man i lagat, och de
skall man också ta till den

12
Bästa Takhalmen efter Frisk-
ningen. Svärgheten är blottad
Många anskaffa falk till det
Ta robeta, då Jämför Friskning
intå längre är kapulie och bue
en lita sig, gör på robeta
men alls för hög och detta gör
att man antingen antingen sig
av det nämnda härfu (konstn.
gode Friskverket eller och över-
går man till ett annat Tak-
Friskningsmaterial, såsom man
intå är lycklig, men att ha en
egen arbetskraft hos tillgi-
för Friskningsarbetet. Flytfrisk-
ningen tillgi för sammansett
och detta arbete utfördes sek-
leona igenom annan Friskverket

Stops igenom här på Trakten,
Slagen bestod av en Björkare
"Bornt" och en smalare men
nägot längre "Kammal" (Kand.
tag). I den öre ändan voro
Kammal och Kammals Samman-
bundna med "gläpplä hällan"; som
var av läder, eller, älskinn.
På den nästan person som till
och följade Tröskhållarna om
siden för bra: Skäppan, var
det nästan av Tröskhållarna som
brorade: "Så var det här och
och för stift till."

Efter Tröskningen lades hal-
men till för en i ett lag: läder
eller på ett stunder "börja upp".
Färdigmen verkställdes antingen

ACC. N:R M. 10207: 14.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

omedelbart efter Räkningen för
ett fört år nämnts till och
stas för det Räkningen skulle
äga rum. Helt enkelt för utens
ning av ägare o.d. av stämman
omvändes för men det var för
min tid och jag har aldrig
sett något bidrag redskap
vara i användning. Helt enkelt
en gäst av ungefär lika stor
lek och som man fönda
av det antal sädesmeker som
jag varit gäst. (Hade framlagt
till Räkning. Vid Räkning.
ning brukade vi ha framlägg
& detta vid andra sidan på
logen och detta utgjorde ett fö-
der eller framlägg. Vi dessa

ACC. N:R M. 10207:15.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8 rekar hade Träskudd, som
manbunden de i en bunta eller
halmbunda, som man kallade den.
Och förpackning av en fram-
fader 6 rekar vilk varken sidan
på ligger, då man band en
bunta vid varken sidan och in-
nehöll den. De blott 6 rekar i
stället för 8 vid tvåträsckning.
Men stora skivorna av halmen
var som jag inte så många så-
ga. Det kunde variera mellan
1/2 och 1 pund per halmbund eller
bunta, beroende på hur många
rekar det var i varje, hal-
mens längd och beskaffenhet
i öfrigt o.s.v. För tvåträsckningens
färdig flaska (var) gjordes i samband

ACC. N:R M. 10207:16.

16
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

med detta arbetes ingångspunkt
små hävar, s. k. byttingar, och
men längre fram.

I regel gjorde länshavaren
inte fullständigt i ordning, men
delvis i samband med försäk-
ringar, men det fanns dock en
del personer vilka hade försett
att på går och därmed hade
man ett tillräckande arbete un-
der skörden, men som manen kom
och man skulle ta itu med
förberedelserna för talstämningarna.
Bland förberedelserna var i den
gamla tiden både många och
vissamfattaande, men det gällde
att tjäna ett kungälskatal.
Första talshavaren var det ju

ACC. N:R M. 10207:17.

17
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

på mycket annat: material.
vår som skulle anskaffas för
teckningen och så gott som allt
skulle man själv anskaffa
och framförda. Vågen låga
benämning, av kalmläger,
na hade man inte annat
än i det fall att man behövt
göra andra kläder, som som.
manbundas på smitten och
voro av ungefär samma stor-
lek som en vanlig rågnak.
Dessa kalmläger kallade
man för bytingar och de lades
mer vid tröjan eller det för-
sta kalmläget vid teckningen.
Sådan att de voro samman-
bundna skulle förhindras att

vinden fick lyfta under den nedre
takbalken och skatade taksidan
genom åstakbalkmandet av
hål i densamma. I annan
form än länghalm användes
halm inte annat än vid belägg-
ning av överlager på ryggar m.m.
di löshalm kom till bruk på
dessa ändamål.

Takhalmen förvarades i för-
rader i lador eller på ett skin-
des, bunden i buntar, s.k. halm-
buntar.

Det var här inte brukligt att
använda sig av vass, säv, m.
eller annat dylikt som tak-
täckningsmaterial. Här fanns
det ju ingen typ i gränshagen,

4. Beller hade man tillgång
till de övriga slagen av material
för detta ändamål.

Taktskrivningen.

Ständes arb.

Örld Taktskrivning var det så
eller var på arbetstid i verksam-
het. Till varje lag var det en
person som hade till uppgift att
länga fram halver, räknevidja
och andra erforderliga materialer,
och utskop, en annan person skul-
de utbäda halver till lagom hök-
lek för att taket fick en jämn,
slät och vacker yta, en tredje
person hade till uppgift att

lågga raft på den utbredda fl.
skan, som kallades kallades,
och binda den vid björken med
ridin av björk eller vide och en
späde tjern - tjernad tjern.
Gide en s. k. tjernad tjern
som grävnade till tjern och
tillsat att ringa afjämhet, och
sänka eller snälla, jukt jukt.
na. Och tiden omkring, och
det hade ställdes kommit på
modet vid kalmsjöringen.
Detta innebär en stor församling
på detta område och tjernad
det mynnar ut med skän.
det och vidandet av tjern.
Tjernad tjern blev också överflödig,
sedan man börjat att bygga.

ACC. N:R M. 10207: 21

21
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Taken med ståltråd. Den person
som brukade fastbinda halmen
och rafter med vidja fick nu i
stället en med en järn- eller
trindal. Men i detta arbete sjönde
des det en godtycklig en person,
den s.k. baskstickeren, i varje för-
klädd. Till baskstickeren kunde
man använda en jock som
hade liss för att klättra, men
hans arbete var inte alltid
det lättaste och därtill mycket
riskabelt, då han kunde falla
ned från sin höjd och slå sig
örfärligt. Färdiga olycksfall var
så inte så sällsynta, men dess
värre har inte några fall med
dödlig utgång förekommit här.

I den gamla tiden planade
man ofta för det mesta ännu
det ~~det~~ "understa" kalmlaget
i lös form, men sedan man
började att bygga kalmar på
taket med ställning har man
använt sig av metoden att bygga
en bunden kalmläppa av en miks-
tur av det första lagets vid tak-
kassen. För arbetets början har
man upprättat ställning och
på densamma stå en takt.
Karlarna medan de första flackor-
na fastsätts och ordnas. I denna
som arbetet fortgår uppåt mi-
ste man använda sig av tak-

I B.v.s de mestare eller första som utläses

ACC. N:R **M. 10207:23**

23
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ställningar som dels är fast-
de uppkom med tredje och upp-
och dels stogus från marken
med långa spisar eller stöjare.
Dessa ställningar flyttas upp-
åt från vatten till vatten: man
som arbetar fortbröder. Den per-
son som har till uppgift att
föra arbetarna med bälte och
andra materialer längs upp
balkbuntarna på lagom av-
stånd från varandra och pla-
cerar dem såväl som de övriga
på denna ställning eller höj-
de. Då och då går tärmenästa-
ren ned på marken för att de
från bältet. När det unga ta-
let har sig ut och despenellen.

usåga. Han från sin plats
på kyrkan. De medansvar var
de personerna här. Om
det var ett riktigt bra och bistår
då. Tak lades på en för
Björksten, men det var inte alltid
man hade så pass god tillgång
på. När det Taket kunde få en
så kraftig bränd och de fick man
inskränkt pålägg i mån av be-
hov. Svartstygade var dock det som
var. Påläggstak om det skulle ha
en hålla igen och annan medel-
bild ut. Det pålägg pålägg i bland
att man hade ett nytt lag av
när så ett gammalt Tak som
dåvaron fick. Konstruktiv Björksten
med ett Ennå överlag.

Halmen sammanpackades väl
och omsorgfullt av "betaren". Vi-
gen trampning förekom inte i detta
sammanslagning, men man hade
färskheten till hjälpmedel att få
långare jämn på halmlaget
så att taket blev både så tätt
och så jämnt som möjligt.

Den ansågs som vidtagas
för att inte halmen under lagg-
ningen skall glida ner från taket
utgöres av kypisen. Denna flyt-
tas från värm till varm nedifrån
och uppi till dess att taksidan
blir färdig. Kypisen eller ställ-
ningen i det här fall var en slaga
som lades på samma sätt utifrån
taget som kypisen förhindrar

att balmar glides ^{från botten} ned ^{från botten} längs
vingen. Från botten skedd allt
på genom ställning och kypis.
Nedersta balmarvatet lades i form
av karpas och detta särskild
sedan man begynte fästas på
med stålspid, men medens
inte och i viss grad ha an-
vänt. Här även desslignar
vi man använde sig av Pärkops
och vidfor att binda Takbalmen
med. På ett eller annat ställe sig
man för Använda man hade
anbrakt en skyddsbreda eller stång
med vid kopsen, men detta var
ju mer sporadiskt. I öfrigt hade
man inga andra användningar för
att fästas det nedersta balmarvatet

vid fästen med.

Det förklarar inte på att man
hade understa vägar av annat
material som vass o.d. för att
för inbudspränges täkning varak-
tigare.

Täckningen vid rothen utgj-
des sålunda, att sedan den si-
sta flackan hade färdigjorts
på ömse sidor var det en man
som flände samman lockarna
från vardera hållet och så blev
ryggningen slät och fin. När
under täkten blott den ena sidan
bjödes den överskjutande delen av
det första bakslaget genom rik-
ning ned över den motsatta si-
dan av täket och fastsyddes där.

När Täckningen avslutades hade
des kappisen med utfläta taksidan
på ett vackert sätt genom regl-
ring på smycket av stängarna se-
dan regn och vind hade lossat
i samband därmed räddades in-
nes, så att ingenting skadades av
vishalm, band eller dylikt lik-
nande. Sedan skulle Prof.
sen påminnas varken. En man tog
plats på ställningen och höll en
skådis med egen upptäckt,
medan en annan person med
ett brödkärl eller annan fräkt
stod av halmändarna mot bilen.
De på marken stände Rikarna
kontrollerade att arbetet utfördes
reglerat och man hade en bräda

Till. jagare vid detta arbete.

Skön är det följande
från jag har man i egen
konstning inte haft arbetat
tak. Det skulle väl knappast
vara möjligt att omskapa
ja på pass. Skapning. Samman-
bindningssinne att halmen kom.
nat. Laga. Hvar. Ja. Taket. Sär-
skilt kunde vi. och. Högst. Tomen.
na. De. Jämförelserna. I. m. m.
Det. är.

Bundets Tak.

Det är. Det. Det. Det. Det.
annan. Halvkonstruktion. Värde
bubbla. in. att. Takhalmen. ja.
hela. Taket. varit. fäst. med
trådar. och. att. Det. Det. Det.

En försynad med ställad.
Chalmer placater påsom
junt är skildrad på fäkte, bestå-
ende av runda stammar, s. k. björ-
döar. Förberedelsen till Räcknings-
arbetet sker i god tid dessejimen-
nan. När man i den gamla
tiden använde sig av Räckst
och Räckstjärn var det ett vidlyf-
ligt och tidsödande arbete med att
gå i skogen och utläsa Erät,
Lämpeln att bygga till Räck-
st. På de första åren i slutet
av 1800-talen fanns det tillgång
på ritt vid bägen som var lomp-
liga till Räckst. Men tidsödande
det dock upprättandet och skivan.
det är utgjord samt dess behandling

innan de var användbara för
sitt ändamål. På fick man ad.
na, uppgift och skattn. förordet av
Tänkhallen och i mån av behov
komplettera de andra. På gamm.
la stadsgård, både det också till
att vara vindskiva skulle uppsätt.
På för varje gång färdes ut en
största buntade med halva. I
firvåg skulle man också ha ställ.
ringarna uppsatta. I firvåg
anordnade man ^{skattn.} arbetet vid
dessa arbete. Det både till gammal
sed här att när någon skulle
gå till skattn. vidtalades gran.
narna i byn om att gå till skattn.
Arbetet. Någon resitering för detta
arbete följde inte utan en

ACC. N:R M. 10207:32.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och en var betydeligt beredd på att
arbetshjälpen fäst och han visade
att när han själv behövde an-
vända sig härof, så tuckade ingen
av grannarna att björningarna be-
kommet med att bita vid tal-
täckning. Därför utgick man med
ett ordnades talhöl eller täcke-
gille och från på dagen kom-
man tyngs släkt med täckegriten.
Och gillet efter slutet arbetet för
dagen var det en hel rad av
grötter med en färsk smörgås.
ning och alla dessa skulle
som av arbetslaget anses. /
På 1890-talet och kanske något
tidigare hade man grötter af-
färd koogroggrötter. Pörogrog.

ACC. N:R M. 10207:33.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

grästen var mätlig, helst som
ägg. grädd och bakes ingick i
dittjärensma. Magen fälde då
inte alltid vad kunnaren ville
ha mer påfärd att det var
mer än en för färdkollerna, som
gick in skaplig, magvärd
för den kommande vatten.

Spåren om beringshus är
här i vänting att säga. På sida.
na färdits inte med kalmar här
stads. I stället var för det gam.
la material för beringshusens
tak och dessa tak och may bra
gär sin tid och bär till på ena mot
elfva.

Om arbetstagens största
och varje deltagares olika uppgift

vid Fästningen med (balm
är i det följande (pag. 19 a.f.) beskr.
fäst. En ensam Fästning skulle
omöjligt kunna visa detta as.
bete.

Man började med att göra
byggnaden (balmhåva) och denna
placeras på det nedersta lag-
et i de undelagret och på sydes-
de fast vid läkats nedersta bju-
as. Vid Fästning med visor
och röst som bindmedel var
det inte alltid man använde
sig av bindna håva, utan låte
man balmen ligga på undela-
get även när den första flackas
placeras och fastsätts. Man
gick från gavel till gavel i detta

35
arbetet, som sålunda utfördes längs
Cheln. Taksidan samtidigt. Om-
kastning från denna regel gjordes
endast då det förekom att man
någonstunda endast en del av en Tak-
sida. Man började arbetet vid
neder kanten och fortsatte sedan i
skift efter skift eller som man
här sade i flaska på flaska tills
man uppnådde nödhäsen.

Takstegenes längd var om-
kring 12-15 alnar, bredd omkring 50 cm,
och grova. Pinnarna voro grova och
starka, inborrade och fastskilade i
stegenas båda ämnen. För bruket
tillverkade stegenarna här på gården
vid förfallande behov spåls. Se-
dan många är tillbakabrukade
7 10 alnar långa stegar kunde man också.

ACC. N:R M.10207:36.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stigmarken för Skallagår socken:
Södra Tomtebodas tillhandahållna
stegar, dels i Gjuringby och dels
genom kringkörning med häst
ute i bygden. För regel är det
i gammal minad väge är man
av dessa tillverkade av stegar kan
man för att använda den ute i
bygden. Tomteboden 1939 köpte
får en sådan stega av Skallagår.
Den för min fastighet: Bro.

Stalmen förskades upp på ta-
ket för rikets och genom kringring.
Först förskades den upp på ställ-
ningen och sedan lämpade till
koppisen, som var den särskil-
da ställningen på gården. Taket
på koppisen var det vägen av

ACC. N:R M. 10207:37.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Räthsharlarna som äro, mest lön-
ande när de äro en gaffel vikt.
På detsamma följande ställningen och
lade den sedan på bryan av
stund från varandra med bryan.
även väste hela bryan. Står
så en flaska blinis järdigast
och ställningen på bryas brya
flyttas ut och uppåt. så var
det till att lösa denna jorcel-
den med bryans bryningen. Man
kunde också lägga bryan i
en brya och så hade man
en aktör fästad med den ena
indan i bryan och den andra
i stegens övre steg. Däruppe
satt då en person och drog upp
bryan i mån som den bryas

37

2

V

ACC. N:R M. 10207:38.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

med bahr. Därför var det
blest med lösbahr man an-
vände sig av denna mest.
Ty det var ju lättare och enkla-
re att långa upp bahrbrän-
slen än vad.

För den som arbetade på fä-
rder begagnade man en särskild
färdstallning, bestående av stegar
utlagda efter färdens längd eller
kortare. Denna ställning var
gjord i trä med järnkedja
eller tågar och fäst med
trådarna med det inborat trä.
Var ställarna från varken var
fäst. Dessa ställningar kom
till användning var sig det var
stegar eller bähr som användes.

De här för nämnda stegen
voro viktiga talstegen, som man
lärade av grammatiken, em. det
ärojick flera sidana vid detta
arbete. Skypisen var enkel men
gjorde i stort samma tjänst
som den dubbla ställningen i
form av talstegen. Om Tärke.
som har jag aldrig hört talas
här, den här tydligen till någon
annan del av landet, för såvitt
man inte kände mennas kropp
än. Talsvorna utgjordes här
av vanliga jämkningar, eller up-
och tömning. Någon särskild
lärning för detta ändamål har
jag never varit i tillfälle att
se eller hört talas om. Enom

ACC. N:R M. 10207:40.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10
voro lagda: man om korpisen
- barmen - och såhade med
långning om en tjur och övert
om markisen. Vågen stod på
vid andra sidan. Takisen använ-
des inte. I min om korpisen
- Takbarnen - flyttades upp på an-
drades såhången i öst ändan
om barmen och inte vid korpisen.

Vågen sås till i rättsning
på Takis och korpisen. Barmen
sås användes inte. Den lades på
korpisen sålunda att de upp-
hängade barmbarnen placerades
på barmen avstånd från varand-
ra. Bredaren gick på fri: lages
och när de övriga barnen efter,
om barmen utredd på Takis

ACC. N:R M. 10207:41.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och hindrade således inte deras
gång på ställningen under arbe-
tet.

De gamla Täckarlarna voro
~~var~~ väl hemmastadda i detta
arbete och de kunde uttälja
halvare väl utan tillbehör
såsom is eller bräda, men de
skyrre och mera psäka i detta
arbete hade en is eller bräda
till rits, liksom förhållandet var
när man täckte med trästicker
eller spån och med denna anord-
ning passades de halvrens ned-
re ändar i varje flaska.

Skur Täckor från vänstres
till högers. När dubbla lag voro
i arbete var ju alltid det första

41

22

✓

Lagets framme en stund före
det andra. Det gick då nästan
liktare inte att vända för laget
som var framme, men väl
att bege sig tillbaka till den
jämna utgångspunkten och där
förbereda nästa täcklager. Någon
regel efter vilken man skulle
tacka den ena eller andra Tak-
sidan först fanns det inte, men
då det var fråga om byggnad
vad skulle ju alltså begge Tak-
sidorna täckas och då började man
vanligen med åt- eller fram-sidan,
därvidt man inte hade tillgång
till så pass mycket arbetskraft
att arbetet kunde samtidigt ut-
föras på begge sidorna av Taket.

ACC. N:R M. 10207: 43.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När Fästningen ligger på
 skäppet d. v. s. det understa eller
 kanske rättare sagt det medelsta
 halmlagret ligger detta lagret all-
 tid i Råva, eller s. k. byängen,
 sedan man börjat arbetat med
 att bygga halmlagret med stål-
 järn. Detta lagret är halmlagret
 lades sedan ett annat örel-
 ger, så att det inte syns att
 Fästningens lagret är halml-
 lagret är Råva. Fästningen
 och de som bygga stå där på den
 ställning som är uppges i
 kartografiska byråernas vägg på
 en plats, att ännu till denna
 ställning är inbörde i st-
 panna eller på lämpligt avstånd

ACC. N:R M.10207:44.

44
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

från varandra. Dessa äro
en rundvick, gran, omkring en dec.
meter i genomskänning, och ha alla
tre allas länga och i yttre kan-
ten fästade med rosk mot vilken
stojas från marken är rest. På
dessa äro fästade sedan även
de båda plankor eller bräder, bred
vid varandra och detta var sedan
den rätta ställningen vid tak-
täckningen. Härifrån var det sedan
bekvämt att gå till och i gå
och man stod här och höll
så länge man med armarna
nådde upp till takbalken och
sedan gick man uppåt och
använde en av den särskilda ställ-
ningen på yttre bräder, etc.

ACC. N:R M. 10207:45.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Långa stegar eller klyppisar fast-
 sattes och förbandes. De första
 lagres med halmbåren. Hant-
 ar första länk, men länkät hur-
 de var så många att man
 skulle följa fastbindningen
 först vid andra länk, de anslöt
 de mellan de båda första län-
 kar var mindre än vad det var
 mellan de första. Roständes mel-
 lan länk var nästan 1/2 palm
 eller drömling. Har man god
 tillgång på palm göres länk
 andra till 1/2 den fjärde, man an-
 mår för man utvika i mån-
 av tillgång. På tärningsmat-
 riale. För att vara icke fjärr
 hade man ringar andra hjälpsamt

2.

ACC. N:R M. 10207:46.

46
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Om godo handlag och ägarens
När hansen lades upp be-
stämde man normen för Tuber
tyrskhet och denna norm följde
man sedan under hela tiden.
Det var märkvärdigt vad man
var skicklig i att lägga jäm-
na plåtar och vackra kalmbredar.
Det var ju en stor eldskåp och
det blev bräda eller sämre i
ett Tak och detta undvek man
gärna. Den vane kalmbredaren
visste fullt väl huru mycket
kalmbred han skulle breda ut för
att Tuber skulle få en önske-
värd tynglek. Det på länge be-
stod den nya priset också av må-
staven, som de alla fick betala

ACC. N:R M.10207:47.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

47
för det samman. Det ajämte lög-
stat stötte sig på och blev följ-
mil för kritik. Det synes att
den som varit mest för det
int var van, sade man då.
På det gäse alltid till Gården
att varit videstruck.

Vägen för löngning av sparr-
visket med till med till Bästhyken,
s. B. skulder förkom inte här, den
gamla ladastriden här på gården
kunde gesins och hörsom mest
ju rättes efter denna anordning.
Skulder förkommer ju för öfrigt
här på gården och förkommer
allt försvande både med och
utan gesins, men jag har inte
sett någon byggnad försett med

ACC. N:R M.10207:48.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

48

skallbar eller skite vid kassen.
Björnen mellan kalmen
och kassan tätlades här genom
gesimser. Som var lagt med bräder
och här inte gesims förskott
tätlades denna gips med en stumk
bräda. Stången påskild benäm-
ning på denna tätning har
jag aldrig hört.

Omman spållad - Tärskad.
infördes här Tärskan man alltid
kalmen med tillhjälp av
Tärskas (Tärskapp) och Tärsk-
vård. Till Tärskas uppgift
man länge och mycket grava
1-1 1/2 tum. inget. Stången Det
kunde vara Björnen, grava, aspis
m. fl. Tärsk. Stången

avsmiddades de och med pykan
gjordes en slitsida. Sedan
klades på halmen, samt spetsades.

Enskedväja (Ensked) var ett
besvärligt och tillslående arbete att
tillaga. I mitten av 1890-talet
var det en gammal här, Johan
Jönsson, som skulle tjäna på
sin ladvärd i Skottgård. När
man visste man sig av skillett
att på halmtäcken med och
därpå fick Jönsson sitta på
längre tid i uppgiften sig i äng
gården, där det fanns löshög
och stora många planer av la-
gan längt och ganska till En-
sked. Sedan dessa hade blivit
av med skinn och avsmiddades

Obs!

50
var det till att göra hem och
brida dem. Detta lättes ganska in-
te i en handvändning och i
man som som de hade varit
och spetsats. Den tredje ändan
lades de i buntar med ett visst
bete. Antalet i varje bunt och på
så sätt berättade man hur
många vidja som man be-
hövde tillaga för fisket. I god
tid för fiskningsarbetet verk-
ställande hade man dessa vid-
jebuntar i blott i en vatten-
kung och därifrån upphängdes
de sedan också efter behov ut-
ifrån det fiskeriet pågick. När
så är ha man följande sedan
den tiden, men när man fiske

ACC. N:R M. 10207: 51.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

här på förtia man fuller väl
vilken reform det var på detta
område från Tackskåden kom
i bruk.

Tackskåden väste i den
egna skogen. Man högg inte
så grova träd (1-1½ tum) till den
att de kunde klyvas, men man
antingen skulde den kles eller
och höjdes man sig med att
använda den alltid frikomman-
de skåden för rösten. Man dr.
Det användes man även ribbor
från såget till Tackskåp. Den
som ribbor och till man så både
en sågades till byggnaden, var
för att frikomman sållan. Vågar
bedömning om vilken slag av Tackskåp

ACC. N:R M. 10207:52.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

som var bäst både jag och
Brig. Men efter vad man
kan se så var de bästa
bröderna såväl som de andra
bröder bäst. De fingo ju också
den minsta platsen för fäket
och det både men sållan att
raften av sådant träslag blev
bäst.

Tälvridjorna var av björk
eller vid. Många människor skil-
lad på godheten av dessa rid-
slag var det väl inte, men björk
fint som för huvudsakligast och där-
för får man väl också att dessa
ridslag var bäst. För användan-
det blev de ansettast efter av
användningen avsett, sedan fästet

ACC. N:R M. 10207:53.

53
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

de i meda ändan och vedas, an-
nas både en vidja inte blivit el-
tork och hållbar. Omelldas för
användningen lates vidjorna i
blöt i någon vattenanläggning eller
-båda och därifrån upphängdes
de till efter behov vid torkstän-
ning. Torkstänning vänta i regel
på gärdar. Skälet för detta är den-
na vara har som aldrig torkat. Det
var nog i praktiken så, att den
som skände på en med buggning
och tillagning av torkstän vidtala.
de då en arbetare i byggen så
vara honom behjälplig i detta
arbete med rost och lagop-
ning.

När man band med vidja

ACC. N:R M. 10207:54.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

54
Sattes bindningarna omkring en
den från varandra. Bristfärdigt är
ingenfång det samma alltid mel-
lar dem, men så adnat att
samma viljans lades för skädd
Sinto byggnaden Redde sig detta
salunda.

Det är möjligt att man
även bärat på de banden som
för varandra, eluru jag aldrig
varit. Tillfälle att se en sådan
med. Utel bindningar med vil-
ja och fast var det särskilt
noga att varorna att inte vilja
och bräkt ut bräktas under.

ACC. N:R M. 10207:55.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

58
bindningen. Ty då kunde ju
hela taket bli fäst och lyftas
av vinden. Bindningen utgjordes
således, att man först lade up-
pen på flaskan så att den kom
att ligga rätt över björåsen (fih.
en). Vidjan stöcks sedan ned
med den västra ändan genom
takets och ~~sedan~~ den högra kan
den östra ändan genom takets
öppning ännu och stå upp vid
gumpen samt dröj den till-
baka upp igen och då satta han
knöset mot raftan ju att det
skulle bli så fast och samman-
hängande som knöthög. På vidjan
gjordes en en öga varigenom den
speciella ändan höjdes och så

rände man åt kanten på vidjan
och nedstuck den spetsade änden
i takhalmen under raftan. *oftast enbart
i denna!*

Det så som omkring 50 år se-
dan den gamla metoden med
tackrast och vidjan förklarades här.
På 1890-talet eller mot dess slut
var det nämligen som man bör-
gade att på halmtaken med
stältråd och sedan den tiden har
tackrasten inte förekommit här.
Men tackrast har förmodligen
kommit till användning hos
en och annan jordbrukare även
sedan man i allmänhet till att binda
med stältråd. På detta ändamål
har man inte nedlagt my-
cket utem. stället här man

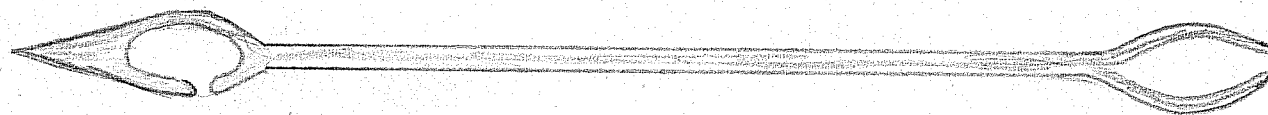
använt sig en sågribb, som
erhållits vid hänsynen av trädet
vid sågningen.

Stigens form av snören till
att binda skalmålar med har
det inte jämförts här. Men
med ståltråd på skalmålar
syns under de sista 10 åren.

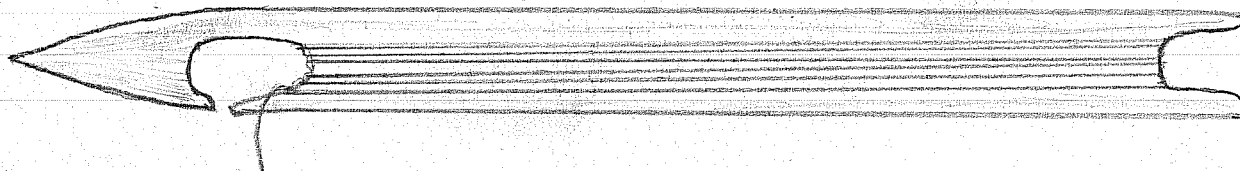
De typer av skalmålar som här
beaktades var dels av trä, bok,
och dels av järn. De teckningen i
fig. 58! Stålets längd var omkring
40 centimeter och den av trä 7-8 cm
bred. Benämningen för detta verk-
tyg var skalmål eller skalmål.
Den som sydde med nål och
ståltråd hade en jock eller en
enastående person till "bästman".

M. 10207:58.

FOLKLIVSARKIVET 58
Institutionen för folkforskning
vid Lunds universitet

Täcknål av järn, Torshög.

Täcknål av järn, Torshög.

ACC. N:R M. 10207:59.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

59
Baksträckens utspjitti var att
draga in rullen, verka upp på.
Den var fast och sedan för den
att upp in i binnisen. När man
sydde med ståltråd iakttogs att
för att syngas skulle bli
ihop hänga, b.v.s. att varje en
svap av halmen blev ringad
detsamma som svandets mot-
kan vidoms när sidans be-
gräns. Då träden sydes av län
man den genom att göra öglor
i vackra träden. Om träden
då kunde gå den genom av
vid bespråkningen och därför
skulle man sig nog för att
då kunde eller förtur på träden.
Med träd som bindemedel är

ACC. N:R M. 10207:60.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

60
det manne födel är markdel.
Man slipper det tidsödande bevä-
ret med vidjan och kast och
fäster blir lika hållbart när
det görs med ståltråd som när
det fäster med trävidjan. I vår
tid skulle det väl för övrigt vara
omöjligt att anskaffa så pass
mycket vidja som återisk till de
numera betydligt större ladugårds-
fäster än för. Markdelen med
ståltråden är egentligen den, att
ifall en ladugård, som har halva
fäster bundet med detta material,
träffas av branden, så föres den
tråden och gör den ständigt elektrifi-
serad i ett ögonblick med följande
att hela ladugårdsfästet blir

övertäns i en Rantvändering. Vi-
dare har ställträdet den mark-
delen som den rostas, var för sig
gammalt Rantvändering inte jäms
har användas som stö: Råttor
o.d., när det är risk för att öf-
ren skola bli skadade av den
rostiga ställträdet. En tredje mark-
del på att Rantvändering kan störa upp
i vår skola för vinden utstöt. Stör-
ten av Råttor, men detta fel ges
gen att utbyta genom ombyggnad
där vi behövs.

I ett eller annat fall har
man iakttagit att ju mer de
gränsat Råttor som vanlig
men används en av ställträdet
i stället för vidga till Rantvändering.

ACC. NR M.10207:62.

62
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Taket var i så fall bundet
men inte sytt.

Det var här utlöper d.
En järnkompis som halmen band
fast vid underlaget med band
av halmen. Detta skulle varit allt
en dåligt bindemedel. Det var
heller inte berättat att man
här någon gång lagt taket helt
eller delvis i form av små kis-
sar.

Några exempel på att man
"kissade" fast halmen i klit-
båg kunde finnas det inte heller.

När halmen beddes ut på
glaskan (tårnaden) redde den ut
och gräddades till så att taket
gick lite fräskare överallt. Sand

och andra i bälmen befintliga
överskådliga saker avlägsnades
och kastades bort. Tillhugg-
ningen gjordes med tillhjälp av
en s.k. Tärskara och denna för-
des av Tärskarskären under till-
dessa att han hade fått önskad
fram på Tärsk. Tärskarskären an-
tades sålunda vil behöva redas
vid bedriningar och bindningar,
men mest vid varje flödes be-
liga avspolning, då man liden-
de kunde se väsentligt många fel
hade uppträtt, då bälmen bin-
gades till sitt rätta läge med
tillhjälp av Tärskarskären. Det följde
inte på att bindningen försiggick:
En känga, så att båndet först

ACC. NR. M. 10207:64

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

lades löst, halmen löftele jäm-
medes etc.

Red bindning, med vidja
och tid om takkappen använde
man sig inte av något särskilt
redskap. Här för, där som nytt
bindningen brukade sätta knäet
mot takkappen medan man drog
de vidjan eller stältråden, det
kunde till och man brukade spet-
sa takkappens fjörda ~~de~~ ände
och stöta in den i första bandet
på föregående takkapp. Någon
tid i vintertiden gjordes inte för
att de stöta in takkappen.
Den påhades då i stället på så
att det en bred ribba var fäst
i vintertiden och var det under

65
Kanten på denna skida eller
ribba som tecknades starkt
in.

Valmistas gavel flyttade man mot stormslutning
på på sätt, att man hade
vintråken under den västgående de-
len av taket och dessa voss under-
ifrån fastade vid ändarna av
takten. Bredden var omkring 30 cm
bredd. Någon särskild utform-
ning i öfrigt hade de inte. På
en del ledugårdar såg man för-
slags förändring i att bygga vid
ryggväggen och sedan ledande ut-
med kanten in till gaveln med
till höften. De skulle förhindra
att blåsarna från tag kunde halva

2

ACC. N:R M. 10207:66

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

66
och gavelsidorna av Taket. Några
sätena som även tjänstgjorde
som sovrums. På gav. Bock
aldrig sett. På Hultsked. Hög
sitt gav i min barndom att
Buche Brakarunda. Rorsade
varanda och skita upp ett god
stycke över gavelkåset på lada-
gården. Här på den gamla la-
dugården hade vi Hög. Trappi-
ror, men dessa blev vid en re-
paration av ladugården för många
år tillbaka utbytta mot små
träbänkar.

Takställtningen står för ga-
velns nya riktning som nämns om
kring 30 cm och den västgjutande
del av undersidan har beklätt

581

Sammorbo h7

67

205/128 d

ACC. N:R M. 10207:67.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

med panel av både växel
som blästen förhindrades att
härifrån för spelsum och skada
helt utskett.

En färbaks var 5 kvarta-
r 1/2 den läng och omkring 1 kv.
Den bred samt försedd med ett
skaff som ofta fastsatt i dess
inre kant och rätta ett god sty-
cke längre än fjärdan rahan. Rahan
var tunn och eller kanske något
mer och var försedd med refflar
på innersidan, vilka gingo längs
med rahan. Dessa refflar voro inte
vågar tjuga, blott omkring 1/2 centim.
De ja ändå gromd. Luriga hade
den väfscinnes av järn på ena
kanten av rahan. Någon kott

4 5063!

L

ACC. N:R M. 10207:68.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

eller spik fanns det inte på
överdelen av ringen den på i. l.
met. Det var inte så många tårnar
som försedd med aluminium och
anvån utrustning, men detta
utrustas ju inte så på kan ha
 varit fallet även här. Det hade
en tårnarna av granit, som kan
hålls hade gjorts. Han dog vid hög
ålder 1915 och det var väl inte
en mycket han använde sig av
tårnarna sedan 1900. Tårn gick in.
1939 blev tårnbyggnaderna på
delvis med eternit till tak i
samband med ladugårdens om-
byggnad och sedan blev tiden för
tårnarna varit överflödig. Här
den har tårnen förhållandevis.

ACC. N:R M. 10207:69.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ärest inte den blivit boiland
 till någon som har kallat
 och skilunda behöfde den. Tyvärr
 frångick jag aldrig de gamla och
 skallarna som de fäst på Fäbör-
 ra genom att eller köp eller förfä-
 ringar den gälo. Johan Strömman
 som var en gammal och var
 Fäbörsmästare. Med undantag för
 några års boivaro i Bureå och i
 1890-talet var han mest vid de
 flesta Fäbörsmästarna med halm
 och i omgivningerna. Det hände ju
 den tiden till ordningen att man
 engagerade honom vid föreläsningar.
 De behövdes också vid Fäbörsmästarna.
 och utgafes ju annars av by-
 gammarna, men man tog gärna

70
Sihle på en van person till att
beta detta arbete och därtill var
Johan Jansson bra. Ty han kunde
de både brida och sväla i
fabrika på att den blev bra. Han
var också byggare och när
det var fråga om uppförandet
av en ny byggnad så var han
med hela tiden. Hans bröder, Carl
Petr Jansson, Kallnäska,
var också en van tärskare och han
var även med och hjälpte till
att lägga på murarna i tak.
För det också en kunnig och
färdig och han var länge med
detta arbete genom byn med
gramarna i byn.

Vår försild tärskare
hade man inte (här).

31
Här i Boga hade vi för en
skicklig, eggfärdig, målare
Anders Bergström i Dorna-
ryd, men han är nu sedan
många år tillbaka uti Fiden.
Hos honom kunde man få
hår, ögon, näsa, m. m. utstäl-
lade och sedan blev det egg som
hette Boga på järnåls eller
nitare redskapet Boga.

Beskrifningen av Tullhofsens
tullgäst salunda, att den som
visade detta Roy en skräddare och
höll med båda händerna på att
eggen kom upp. En person kung-
de. Palmändarna sked en brät-
kapp som riktades mot bilans
egg. Att ofta som sked. Jock.

undersökte man att man höll
vägen och avvägde den med en
bräda. Vägar annan beskärning
av palmträd var inte vanlig
här. Vid avslutningen av en
tak sida påsattes träd med en
träcäpa. Takställningen eller
kypisen pålades med på en-
desidan och den som utgjorde
rappningen gick på denna ställ-
ning.

Takhögget beskreddes på-
lunda på sått och är nämnt
Snor till rik bevarades inte all-
tid, men man hade gesimser
eller träd underlags medre kant
att rita sig efter, när takhög-
get avhögs med bils.

Uti städbyggnaderna och i
vid vinklar och brist på staket
buktade man för gårdstaket av-
seende Björkholms d. m. m. halm
inte höll staket så länge på sin-
dana ställen som på den släta
delen av staket. Man buktade även
gärdsgårdar, bräder eller taksticker
för sådana ställen. I yngre tid
har man lagt tegel eller järn-
plåt i dessa hörn av staket.

Utsynad på staket, som
är fäst med halm, tar överst
kallas hönsgård. En hönsgård
har man i regel över dörrarna
till sina inköpsportar i stället
för korbögar. Med regradalarna
vid hönsgården fördes på vagnväggar.

74
Sådan särskild "hjälpsteg" vid Täckning: Enkeltklarna har jag inte sett. När ställningarna var uppe på Taket var det ju lite att ordna med Täckningen, här såväl som på Taket av kornen. Men det kunde väl inte på pällen att man behövde laga kalustaket i vinklar och då hade man ju inga ställningar uppsatta. I stället för de man en lång steg, som planerades invid det ställe där arbetet skulle företagas och från denna steg utgick man de reparationer. En Taksteg hade man ofta planerat på många av byggnadens Tak och denna kunde ~~vid~~ vid

Järnkornmande behövs användas
även för sadugårdens Tak. Därest
man inte hade Takstegen även
för detta Tak. Takstegen var en
vanlig steg som räckte nästan
hela rasten och var upprätt för
sett med Förmere Rökliga Järn-
Kornen, som hölls stegen hörs
genom att de gick mer på mot-
satta sidan av Taket. Takstegen
var försärdigad av två gran-
eller furuplan för till samma di-
mensioner som den vanliga stegen,
men räckte blott över gälden Taket
och inte längre ned än till Kopsen.
Takstegen var av ribb och inlämnade
i stegenas armar eller i en del fall
helt enkelt försärdigade. Dess Tak.

2

Stega äro nödvändiga att ha
för stämningens skull ännu om
elden kommer lös kan man ge-
nom dess tillgänglighet snabbt
taga sig upp till det ställe som
önskas.

Förden lades på Täckis gäst-
de det att bygga det. Vid bygg-
ningen använde man antingen den
bekända eller lösa råphalmen. Bygg-
ningen utfördes på Björks hal-
lager. Byggen var mest utsatta för
vänder och vind. Det var nog cirka
 $\frac{1}{2}$ alm. Björks. Man behövde för
att bygga med ljung, som var
ett nödvändigt medel för detta öm-
dömd. Långa Togs upp jorden
och hade den för byggnaden.

V

77
I enstaka fall såg man för
att man byggde palmträd med
tegel. Utläsat medel som var
mest effektivt kan jag verkligen
inte säga. Vi använde en tid
fjerr och en annan period palm
till byggnaden för våra sadug
kan, men i begge fallen mötte
det fort och det värsta var
att byggnaden blisc av det
var stark blisc och storm.

Takryttare använde man
här till framking av byggnaden,
och den var lagd med
palm. Dessa Takryttare kallade
man här för hänggevä.
Det hänggevä utgjordes av
en sort hopfästad över med

en Tränagel eller spik. Tränarna
voro ett par eller längre, en fura
eller gryn, rundsplade, omkring 7-8
cm i diameter. Både Tränarna
var hoppsatt för sig. Stos som
långt så, man att man hade
den ordningen, att ryggstäm-
mills: låg genom i de
ändas lagda stänger. Dessa stän-
ger voro fästade vid hänggarn-
rens medel kant och hindrades här
genom att glida ut. De voro lä-
stade med Tränaglar eller spikar.
Måtsmät: stället för ryggstäm-
men inte här.

Första bindningen under rygg-
ningen lättes på det lilla bän-
ket i ena. Här man hade bollen.

raden av Rabbäppa. Band man
antingen om de båda överska björ-
käarna, eller om den överska
länken och ryggsäsen. I senare
faller in det ju viktigt att fast-
sätta myggen vid nocken, ifall
att banden vid länken inte kan
säga för tillflyktsställe.

Skiden med att lägga Buer-
ne rad. Träskarna över de båda
överska bindningarna har inte
använts här.

Det händer nog och har
för näst att man i enstaka
fall fått taget vara mygga.
Det dröjer vi inte så långt länge
innan det blir äppning i myggen.
Om så att man ser dagen överallt

V

ACC. N:R M.10207:80.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

på slindren och i landarna. Resur-
tates blir att Taket lägges och
den längre det går. Hurdan man
käter bygga ~~den~~ ^{det} ordentligt, det
väre blir det att få byggnaden
och Taket Takat igen.

Det är inte varit med om att
korha Taket i stället för att byg-
ga det. Det bör nog till en
 annan landsort än denna.

Jag har heller inte varit
med om att lägga Torvial eller
bygga med Torv. I mina barn
tids. och uppväxt. hade vi
alltid tjung till att bygga la-
dagiden med. Gjungen sladdes
på spän. hästen och ködes hem.
den pålades fukig och man

81

Intillade även byggnaden efter
dess påläggning med vatten
jo att den skulle samman-
packas och bliva slät. När
man byggade med fjung var
det en person som hade grevde
om byggnaden och utgjorde detta
arbete. Fjungen lades i en hö-
luga och halades upp väfsten
stegen med en Trä. Det var en
person som lade fjungen i bän-
gen och en person satte på ste-
gen upp vid byggnaden och
drog upp fjungen allt efter hand
samt överlämnade den till den
som byggade. Som Trä lades
på byggnaden i ett lager över
baluben och jag ser, men
I samband hämta gjordes även sand som bindmedel.

gärna ha ~~helt~~ aldrig varit i
tillfälle att se honom det till-
gick. Det heller inte iakttagits
att man lagt förre utomhus hal-
men i sadugårdsbyggnaden om-
kast är på gälda byggnaden.
Däremot såg man för hvar-
om man hade hela stovet för
underlag av halmen såväl till
sugväningar som till baser.
Här man inte hade tillgång till
någon för detta ändamål.

Denna bygg är belägen in-
om kändes, därför tillgång till
Pång saknas för täckningsän-
darnal här.

Detta och karnstaden är
en av de gamla metoder

ACC. N:R M. 10207:83.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

83
Rör. När Tabbekkladraden börja
och bli tunn på längden, man se
mycket kalmlage. Och så häller
Påker i Björklage 10 Kanstke
15 i till.innan det behöves om.
Färhas och så och så kalmlage
vidtjude och den fjärdelen, och det
blott behövede vara en del av en
sida. Som i detta sammanhang
Färhas. Färhasen genom och
8tho tillgå. Så samman sitt
som på och Färhas i vanlig
ordning. Man bara breder ut kal.
men lited tunnare än som man
inte hade det gamla underlaget
och bygga på det på. alla
fall och Björks och pastans och
ofta skorningen. Så man

ACC. N:R M. 10207:84.

84
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i den gamla tiden brukade använda sig av Tjuckvidjan och raps för bindningar var det alltid nödvändigt att ha en bakstärke vid bindningen, vilket inte annars brukade vara fallet när i bindningar, när den som band med högra handen uppsatte vidjan och höj den tillbaka över brynaren. Det har hänt att man skett halmlutsk. Både med näver, strickor och bäder, men enligt min uppfattning är det nog fördelaktigare att använda sig av samma material som boken förut belagts med i detta sammanhang. Det kan inte påstås att boken belagts med

läge, en del av slags material
inte kan bli så vackert som
det som har blivit en slags
material.

Slags material som har blivit
material av någon tillfällighet
har det inte använts här.

Användningen för att bilda
färdigheter av färdigheter, var
i det följande är berättat. Slags
en speciell användning. Det för
sörjer våra ölfästigheter här, men
där denna följel inte bäras här
upppe: Tullandsbygderia.

Plasstak, såntak eller agtak
förelämnar inte här, men här inte
vår någon följning för dessa
materialier.

ACC. N:R M.10207:86.

S. 31-33

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVDiverse frågor.

Alumniskap användes här
inte till hus försatta med
eldstade, varför man inte behö-
ve särskild anordning med grist-
stake. De flesta eldstadskam-
bräppande lastugjordsbyggnaderna
ha under de sistnämnda 50-åren
bestått på klädnadstyg och då
har ju ingenting varit att göra åt
sakerna än att sätta rätta de i
byggnaden varande. Gårn jämte
källarens av utskap m.m. Vissa
griststakar; mangisbygg-
nadens skorstenar ha inte för-
svunnit här.

Vissa säkerhetsanordningar
och dörrarna för att hindra räddet

medfällande där vid eldsvidan och
skivan förorsakad blockad av ut-
gången har man inte haft här.
Förstärkningarna av metall eller and-
ra mot eld motståndskraftiga
ämnen. Kalmtakes känner jag
inte. Torven som lades i bygg-
ningen var egentligen för att den
skulle bli stabilare än om man
blott lade den av kaln.

Vågra reservutgångar i bygg-
nadenas galler har man inte
anbringat här.

Det är inte bekant försvida
massan i taket på vågen eftersom
kunde motverka kalmtakes an-
vändning. Om massan kunde skyddas
den mot blottnedslag är inte gott

att säga. Mossbildningen på Tåket
tillskrifvade sig en vejr och fukthet,
men om detta verkade i den
riktningen borde vara tvivel om-
derkastat. Det är möjligt att Toru
Tåket hade skyddande verkan mot
isken. Troligen planterades för
på Torutåket. Men uter var för uter
inte.

För att hålla på länge som
möjligt skulle ett palmträd stå-
tas på lunda, att byggnaden al-
drig fick på något ställe vara
när, att stormskador och skil på
Tåket skulle ofördrägligen repareras.
Mossbildningen kunde verka skyd-
dande mot regn, var för man
gissa lät den vara kvar och utreda

Någon riktig påsning av Fakes
förelkom inte.

varaktighet

En kalmarisk ~~lång~~ kunde
vara helt olika, även om det var
vid fögt. Det kunde : de bästa
fallen hålla : 25-30 år, men ofta
håll det inte så länge. De skad-
figurer som främst inkräknade
på kalmariskens längd var: stam-
försammat skind av ryggspringen,
hätt hål m.m.

Bid reparation av en gam-
mal kalmarisk insåg de man
kalmar på de ställen där det ha-
de gått hål. Samma metoder
användes huvudsakligen som vid reparation
ring, blott med den skillnaden, att
kalmaren fick stickas in i faket.

En att boken blev väl utförd
och färdig. Samma redskap
kommer då till användning som
~~en~~ då man räknar hela sidan
eller hela fästet, fastän man
ger inte behöfve vidlagg de vidlagg-
tiga ställningsanordningarna
när det blott va fråga om en
reparation.

Skuldsatta hade sina obiga
färdiga födelser, som det gällde la-
dugårdarna och andra skuldsatta bygg-
nader. Så länge dessa färdiga byggdes
med vidjan och raft hade det till
sälloppskrämen att det blev blott
medskulda. Ladugårdarna, men på de
sista 50 åren färdiga skuldsatta. La-
dugårdarna varit ooviskande många

5/5

och därför har man på den
sista tiden gått in för att ställa
använda sig av stenar eller tegel
till dessa Tak. Halmstaket är
jämfördes med stichtak över-
lägget det samma i fråga om håll-
barhet.

Halmstaket pålägges förhvar-
de och även på nya hus. Hög-
aren har medfört att man inte
har fått höga stenar på sådant
som skosfjörren. Man är alltså
att höra komma halmstaket
i en framtid att allt mer och
mer ersättas med stenar, tegel
eller annat byggnadsmaterial
allt eftersom bygghärdarna, all-
tså pågående byggnader o.d. som man har

en äldre, kraftfullare och
Ladugårdarna och pålunda för-
träderna kraftfullare, med
mångfaldiga byggnader såväl
som i stället för de gamla äldre.
Täcker.

Det är möjligt att säga
att kraftfullare och förträderna
kommer i kraft här på Träsket.
Förträderna förträderna på 1800-talet
och nu har man Regel, plit
eller knapp på sina byggnader.
Förträderna här en äldre till till
men stället för användes ganska
mycket under senare hälften av
1800-talet. På grund av brand-
en är det numera blott ett få-
tal byggnader. Tillsammans med detta

material. Det har också hänt
här att man viljat påbörja
det på fadusjorden mot sticket
men sedan blivit tak efter några
år följande blivit allt mer och
mer allt stegades det och och
så återigen man till påbörja
det igen. I mitten av 1870-talet
började man att ersätta korvågar
på mangårdsbyggnaderna med
enklare tegel. Reformen beträffande
bättre ekonomiska förhållanden
och på smärningen blev tegel-
taken allt fler och fler. Num-
ra är de dominerande på be-
byggelsen här.

Tak fjärran med palm har
 varit vanligt på denna plats

och är förklarande för de flesta
ladugårdarna täckta med detta
material, fastän man på senare
tider börjat använda till annat ma-
terial. För 50 år tillbaka var nä-
stan alla ladugårdar täckta med
strå, för 20 år sedan var det
sällan en del strå och i regel
gjorde dessa ekonomibyggnader och
för 10 år sedan hade strå-
täckningen varit värdelös, varför vi
för försäkringens skull ladugårdarna
nu är täckta med detta material.

Den mest avgörande orsaken
till minskningen i halvtäckta
färbomst är dock för brist på
stänger och med limbalen
och minnen inte som i minnen

omfattning här det var under
tiden närmast för åren 1914-1918
då mycket skadade uppstod
här. Skadorna är nu för det
största dels dolda att man nume-
ra bland områdena inte och
mera väl än för det syna behövs
och dels beroende på svårheten
att få den träskad i det skick att
den bästas sig för täckningsänd-
amål.

Täckningen, särskilt vad
det gäller med skadorna, skedd ge-
nom oavbruten arbetskraft här
samma tiden. Ofta att man
antist någon yrkesbunden tärn-
a, så väl som den enda som
uppgår i värdning för sitt arbete.

ACC. N:R **M. 10207:96.**

96

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Förordningen för arbetets beaktande
per dag. På 1890-talet utgjorde den
avlöningen för 120-150 om dagen och
maten. De började man arbetet
kl. 5 fm och höll på till solguld-
en (solnedgången), alltså till 9 tiden
omr. skänkt. På kvällen af-
te. Takläggningen hölls på till
kvällen på takläggarens brygga.
På som var på kl. 1:12 och kan
och ända högre. Skedde på Tak-
läggningen. Det fanns be-
de för brygga. I Danmark och
Thomson. På sedan många
år tillbaka fanns ett Tak-
lag. Det var f. smideshvarvet. Sedan
Johan Johansson, Rissabacken,
Lundagården, som höll. Carl O. O.
På som var på brygga.

2

✓

och Alfred Johansson, Hyllebäck.
 Men Rhomberg (död), Johan Ben-
 Johansson i Rangen, Rhomberg 1880
 och Paulsen några ytterligare som
 tillhörde stadsstyrelsen. Och behö-
 va hjälp för utvärdering. Här
 vänder man sig alltid till detta
 arbetslag i de hängivande by-
 arna i västra delen för Berga socken.
 Och detta förhållande är förstå-
 rande i funktion. Kanet säger
 sig också på anbud.

Takskil bjöds det alltid
 för på Takskilshuset. Den ständi-
 ga prastören vid detta tillfälle
 var vitvat, som bars till från
 granngårdarna som förmög. Se.
 Den 1876-talet är det endast i underlägg

Som man björk på gräsmattan vid
palatsen här. De Farkstämningarna
jämför med Farkstämningarna som
skild fästlighet. Man kan godt sä-
ga. Farkstämningarna i dagarna. Här
och på den andra dagen var det
Farkstämningarna till att festa.

Farkstämningarna utgjorde i sam-
band med Farkstämningarna var att
ordna med palatsen för den som
vill vara och endast i undantags-
fall var de behjälpliga i gälden
Farkstämningarna. Här manliga a-
ferskapet var det ingen birst vid
Farkstämningarna och här för behjälpliga
man inte anlita sig an förtäring
mestadels i detta arbetet.

Som påstod att här det inte

ACC. N:R M. 10207:99.

99

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jämkommit några allvarigare
föreläsningar i samband med Tak-
täckning här på Raktén i sena-
re tid. Det har det hänt att en
eller annan samles mer från städ-
ningen, ibland från en rätts an-
senlig höjd, men desto mindre ha
ingen skador till för oss som
älskadkommit, ty det har jag
inte varit utsatt för sedan olyckan.
Jag har ~~alltså~~ inte varit Tak-
täckare till något, men i mina
ungdomsår deltog jag i detta ar-
bete när vi hade Tak-täckning i
nicket här hemma. Allt äldre är
65 år och så jag alltså för gammal
att sitta i ryggen. Tak-täck-
naren ska se till att sitta i ryggen.

han i alla fall dock aldrig
saknats mig. Mitt egentliga
syfte är sedan 30 år tillbaka fö-
reståndare för en lantmannaförbund.
Mina förbände var justintidigt och
de missade sig inte med
tacktänking är vad deras kolle-
ger i allmänhet gjorde. För en
företagsman som i halva
tjänsten och han deltog i detta
arbete i många år för byn.
Som regel gällde härvidlag att
var någon i byalaget behövde
tänka vidtalade han grannarna
att vara honom behjälpsam
på något sätt i detta arbete.
Såsom förklarade heller att kom-
ma och på sitt hem på arbetet

utgjör utan annan ersättning,
den mater och Fåhölens och sedan
jukt har i sin tur på sam-
ma sätt hjälpt in med sin
arbetskraft, när en annan av
granarna var i behov av så-
dan i och för Fåhölens.

Fåhölenslag: Hyllebacken,
Thornap, är ~~den~~ enda family
gen. hämmen, som sysslar med
fiskning av halbfisk. Under min
tid är hos detta lag arbetat här
med, ja det är nog ända se-
dan de gamle Fåhölens upphö-
rde. Lagets sammansättning
utgjordes i första hand av tre
blide och en granne. Men för
alla dessa fickas blide gamla

ACC. N:R M. 10207:102.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och att för att den ska arbi-
dis. Men det finns ju enge-
nastig och denna. Den stäl-
le och det trånga är, att på stället
har jag den, ifall att laget skall
fortsätta med sin verksamhet.
Många människor har både nya
byggnadsarbetena och takomlägg-
ningarna legat nere och man
vet om ingenting om hur det
har efter detta. I varje fall kan
man vara förtvålade, att den för-
dens till/ombyggnaden av andra
Täcknaden för de nya husgärdarna,
som gjordes på gillande lägen
närhast för 1939, även sedan
en annan verksamhet till för
inriktade kommer att fortsätta. Vi

denne förmodan riktiga, så tor-
de en större förändring, som skulle
beräffande staten till nya län-
gder och ekonomibyggnader,
eftersom det är förlopp är vad som
nu skulle kunna de en stor för-
ändring. S. även

I den mån som baluta-
ren försvinna kommer, och en
vidare bild i landskapsstaten
och försvinna. Det blir här som i
Skåne vad väderborna beräffar.
Det skulle bli en så man den
sitt varstades i landskapsbildar,
men nu är de borta. De hade det
des karaktäristiska i landskaps från
engångar till och främlingen samma
den - kanske också de gamla i
den byggen.